

Grindadráp og felagsskapir

Vit eiga at boða stóru londunum frá, at vit vilja gevast við at drepa grind, um vit fáa ávísa nøgd av kjöti til at býta út til hvørt mansbarn í Føroyum afturfyri, og grindareiðskapin kunnu vit selja, skrivar Meinhard Eliassen m.a.

Hesi seinastu nógvu árini hava verið tíðarskeið, har spurningurin um grindadráp og hvalaveiði eru viðgjörðir. Í samband við IWC fundin sum hesaferð varð hildin í Japan er tjákið blussað uppáftur og umhvørvisverndarfelagsskapirnir hava aftur gjørt um seg á ymskum frontum.

Føroyingar høvdu hesaferð umboð við á fundinum hóast vit stutt frammanundan høvdu avgjört at seta á stovn ein nýggjan felagsskap NAMCO av navni, sum hevur til endamáls at verja áhugamálini hjá okkum, ið búgva í norðurhøvum.

Spurningurin er bara, um hetta nú er tann rætti mátin at orðna paragraffirnar uppá. Er hetta ikki sama mynstur, ið altíð verður brúkt í okkara umsiting. Vit halda okkum loysa átróðkandi trupulleikar við at seta niður nevndir og við at seta á stovn nýggjar stovnar, ið kosta nógvur pengar at reka og at umsita. Pappir, telefax og kopi-maskinur, ið bert pappirframléiðara og teldufyrir-tøkur fáa gleði av.

Spyrt tú mannin á gøtuni hvat hann mein-ar um grindadráp eru tey flestu av teirri áskoðan, at tað skal ongin amerikanari ella fransmaður koma her og fortelja okkum hvat vit skulu gera og hvat vit ikki skulu gera. Tey áttu at verið avbúðir hjá teirri spilla okkum út í hetspressuni.

Men sannleikin er heldur tann, at ongin føroyingur hevur sett seg inn í tankagongdina hjá einum stórbarmenniskja. Fyri ikki so langari tíð síðani vitjaði eg tann kenda djórarðin Sea World í San Diego í California, har m.a. delfinir og grindahvalir upptæka líka so listarlíga sum t.d. ross

og hundar í Cirkus Benneweis í Keyptmanahavn. Á slík stóð koma kanska eini 5-10.000 vitjandi hvønn dag og tað er givið, at tey fáa eina heilt aðra — meira kensluborna — upptatan av einum grindahvali enn vit hava.

At drepa grind hevur verið vanligt í Føroyum tey nógvu hundráð árini. Fyrr, tá ein stórvur partur av dagsins strevi fór til at breyðføða seg og síni hevið grindin stóran týðning í lands-húsráðhaldinum og sermerkt er eisini tað sosiala rættvísi, ið lá í hesi veiði. Jóhan Nielsen sáli plagiði at taka til — at føroyingar byttu grind so bróðurliga, langt áðrenn Marx og Engell uppfundnu sosialismuna.

Umhvørvisverndarfelagsskapirnir hava m.a. hött við at boykotta okkara fiskaverur og hetta hevur loypt ótta á onkrar av vinnulivmonnum okkara. Herfyri mótti eg einum góðum vini, ið starvast sum rakstrarleiðari á einum rakstuvirki og sum so-statt er tætt knýttur at okkara útflutningi. Hann helt, at vit áttu at selt okkara grindakvotu eins og vit hava gjørt við laksin. Fingu vit ikki reiðan pening áttu vit at kravt annað kjöt istaðin. Hetta tí hann m.a. var bangin fyri avleiðingunum nú tað frættist, at summur týskar fyrirtøkur ikki longur vildu keypa norskan fisk, nú hesir høvdu avgjört aftur at loyva hvalaveiði.

Stóðan í heiminum í dag er tann, at á okkara leystum eru vit komin í dýrastu neyð av matverum. Framleiðslan er nógv stórri enn eftirspurningurin og hetta merkja vit væl, tá vit skulu selja okkara fiskaverur. Tað er bert í krígherjagðum londum sum Jugoslavia, Soma-

lia, Sovjet o.a. at brúkligur prisur fæst fyri matverur. Soleiðis kenna føroyingar eisini stóðuna frá tíðini undir seinna heimsbardaga. Tá var prisurin so góður sum ongandið fyrr, og tá kríggj endaði í 1945 taldust føroyingar uppá seg millum ríkastu borgara í heiminum.

Henda ovurframléiðsla av matverur hevur ført við sær, at tað í Europa, Amerika, New Zealandi og í Australia eru risagoymslur av fyrstafløks matverum, ið ikki kunnu ellaugu seljast av ótta fyri at oyðileggja marknaðin.

Ti verða allar tonkiligar snildir brúktar í bardaganum um marknaðin. Hver veit um ikki teir ið selja høsningarar í veruleikanum standa afturfyri og stuðla Greenpeace, EIA o.líkn. felagsskapir. Hesir framléiðara vilja av góðum grundum gera alt fyri at fáa fólk at eta høsningarar heldur enn fisk.

Hvat gera føroyingar, norðmenn og íslendingar? Jú, vit hoppa beinleiðis uppá limpinn og lata kenslurnar heldur enn fornuftina ráða.

Útlendingar pástanda, at grindin í dag litlan og ongan búskaparligan týðning hevur. Burtursæð frá tursum spiki, ið er ein sera vælsmakkan- di biti afturvíð tursum ella røstum fiski halda tey flestu ikki, at grind smakkar serliga væl. Já, í halgubók verður beinleiðis ávarað imóti at eta grind. Um vit imynda okkum at kokkurin á einum saltfiskatrolara fyri 30 árum síðani bað mánningina velja millum at fáa grind ella oksasteik til dagurda, eri eg visur í, at allir sum ein vildu valt steikina.

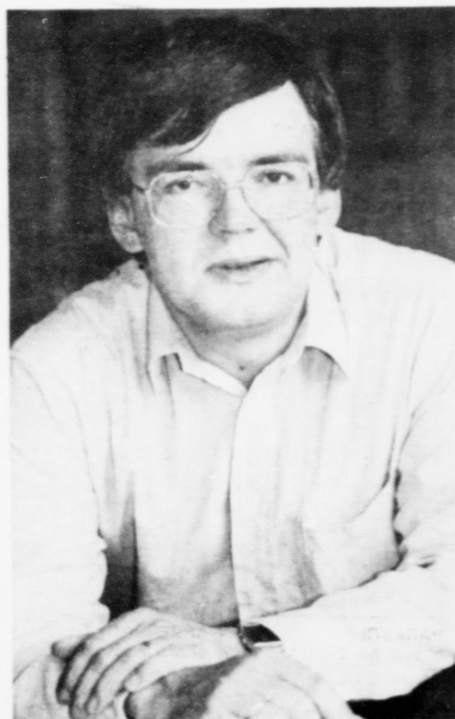
Útlendingar pástanda, at føroyingar árliga drepa 1500 hvalir. Vit vita at grindahvalir kun-

nu víga heilt upp í 3500 kg. men meðalvekin kanska liggur um 2000 kg. Men tað er líka mik-ið. Siga vit at meðalúr-tøkan av einum hvali er 800 kg. fáa vit eina ár-liga nøgd uppá 1200 tons.

Istaðinfyri at vísa tenn eiga vit at venda okkum til EF, USA, Australia og New Zealand og greiða teimum frá, at vit fegnir vilja halda uppat drepa grind. Men tað merkir, at teir afturfyriugu mugu lata okkum 1200 tons av kjöti ókeypis. Tað kann vera amerikansktt oksakjöt, new zealandsktt seyðakjöt ella danskt svínakjöt. Hetta kostar teimum einki, tí teir frammanundan hava eina alt ov stóra framléiðslu sum teir ofta eru noyddir at destruera.

Vit hava fleiri frystigoymslur í landinum, sum allikavæl standa halvtómur ella vit kunnu víkja goymsluna norðuri í Fuglafirði til eisini at rúma einum kjötfjalli inni í fjallinum. Arbeidsloysisskipanin syrgir so fyri, at útpeika eini 10-15 arbeidsleys til at býta kjötið út eftir sama prinsippi sum á grindalistunum. T.v.s. at hvørt mansbarn í Føroyum fær eini 50 pund av kjöti á hvørjum ári. Hetta verður uppá longri sikt ein nógv tryggjar skipan og vert er ikki at gloyma, at grindirnar ofta hava verið ótættar. Haldi meg minnst, at mitt í 1700 talinum gingu heili 15 ár, uttan at nøkur grind legði beinin.

Gera vit hetta, fáa vit harumframt eina ógvuliga kærkomna og positiva umtalu í heimspressuni. Tí tað fara felagsskapirnir at peika á føroyingar sum nøkur skilafólk, ið lurta eftir øðrum skilafólki. Teir fara at heita á brúkararnar í iðnaðarlondunum um at keypa føroyskan

Sjónarmið

fisk istaðin fyri norskan, og vit fáa eina ókeypis reklamu í øllum fjølmiðum sum er grull verd.

So vil onkur spyrra, hvat vit so skulu gera við alla okkara grindatgerð so sum sóknaronglar, grindaknivir, hvalvákni o.a. Jú, vit eiga at seta okkum í samband við t.d. Sea World djóragarðin og biðja um loyvi til at leiga eina selubúð og selja hesa og aðra útgerð sum souvenir. Hesar selubúðir hava stóran týðning á slíkum stóðum og eru longu nógvur í tali og eg eri fullvisur í, at henda føroyska verður væl vitjað av t.d. japanarum, sum fegnir vilja gjalda nógv fyri ein føroyskan grindakniv. Eisini kunnu vit yvirtala tey itarstu umhvørvisverndarfólkini til at halda, at frægasti máti at forða fyri at føroyingar nakrantíð aftur fara at drepa grind, er at keypa reiðskapin og á henda hátt tryggja, at hann ikki verður nýttur. Rokni við, at hetta kann gerast ein flott útflutningsvinna, um tey røttu fólkini verða sett í samskipa tiltakið.

Eftir er bert at taka sær av teimum monnum, sum gjøgnum eitt heilt liv ikki hava havt annað enn grindadráp í huganum og sum fleiri ferðir um vikuna eru niðri í bátinum ella á neystalofninum og kannað eftir, um alt er í lagi skuldi tað

hend at rópt varð »Grindaboð«. Eru teir nevndir, eru teir kendir. Hesir góðu menn áttu saman við teldudeildini á Fróðskaparsetrinum at sett seg niður og útviklað eitt grindatelduspæl. Hetta kundi blivið eitt rættuliga áhugavert spæl við grindahvalum, garvillum føroyingum, sprigarum, Greenpeace fólkum í speedbátum. Paul Watson á brúnni á Sea Sephard o.m.ø. Spælið kundi gjørt sitt til at menn viðlíkahildu kunneleikan um grindadráp og óhugsandi er heldur ikki, at vit eisini kundu selt spælið á jøvnum fæti við onnur telduspæl.

I hesum døgum gera tey úti á Landssjúkrahúsinum saman við útlendingum eina umfatandi kviksilvurkanning av børnum, ið fœdd eru í 1986. Hver veit um hesi ikki hava stóran áhuga fyri um eini 20 ár at sleppa at kanna somu persónar aftur, tá teir í so langa tíð ongan grindabita hava etið.

Onkur vil halda at hetta bleiv heldur skemtingarsamt. Men hartil er at siga, at eg vóni at myndugleikarnir taka hetta í ramasta álvara, tí um umhvørvisfólkini kunnu vit bert endurtaka tey kendu orðini: If you can't beat them, join them.

Meinhard Eliassen